İskender

Ferdinand von Schirach

Yazarın özgün çizimleriyle

Çeviri: Olcay Mağden

Kronik
İLK GENÇ

İskender

İskender henüz küçük bir çocukken babası odasının tüm duvarlarına bir yağmur ormanı çizmişti. Kocaman yeşil yapraklı ağaçlar, kaplanlar, aslanlar, yılanlar, maymunlar ve devasa bir fil. Bu filin komik kaşları ve sevgi dolu bakışları vardı. Her gece İskender'in yatağının baş ucunda durur, uyurken ona göz kulak olurdu.

İskender'in babası kumaş tüccarıydı. Babasının babası ve ondan önceki ataları da hep kumaş tüccarlığı yapmıştı. Bu yüzden herkes babası için "en doğru" mesleğin kumaş tacirliği olduğunu söylerdi. Oysa bu hiç de doğru değildi. İskender'in babasının aslında çizim ve resim yapmakta kumaş satmaktan çok daha yetenekli olduğunu hangi çocuk görse anlardı. Ama elbette bunu sadece çocuklar görebilirdi. Yetişkinler bazen öyle düşündükleri kadar akıllı olmuyorlar.

İskender, Kaliste'de büyüdü. Burası deniz kenarında, güzelliğiyle meşhur bir şehirdi. Kaliste'de ibadethaneler, saraylar, heykeller, çeşmeler, hamamlar, okul, kütüphane, apaçık göğün altına kurulu bir tiyatro, içinde irili ufaklı dükkânların bulunduğu sütunlarla çevrili taş döşeli bir meydan, sevimli bir liman ve koskocaman bir deniz feneri vardı. Şehri çevreleyen surların dışındaki çayırda zeytin, limon ve incir ağaçları yükselir; aralarında koyunlar, keçiler ve inekler otlardı. Kaliste sakinleri dünyanın dört bir yanıyla ticaret yapardı; açık fikirli ve dost canlısı insanlardı, her akşam tiyatroya gider, ozanlarının yazdıkları yeni oyunları izlerlerdi. Her şey gayet iyi gidiyordu.

Bir gün Kaliste Kralı komşu krallıkla kavgaya tutuştu ve karanlık zamanlar işte böyle başladı. Bugün artık kimse bu kavganın nedenini hatırlamıyor. Zaten genelde hep böyle olur. Tartışma öyle büyüdü, öyle büyüdü ki sonunda kral komşu ülkeye savaş ilan etti. Kralın kendisi bizzat savaşa katılmadı, zaten krallar bunu neredeyse hiçbir zaman yapmaz. Onun yerine, Kaliste'nin erkeklerini askere çağırdı ve her birini çarpışmaya gönderdi. Kendisiyse sarayında kaldı, çatıdan bakıp dürbünüyle etrafı izlerken bir yandan da üzüm ve incirle beslendi.

Savaş alanında sayısız erkek hayatını kaybetti. İskender'in babası, kralın emriyle asker olmalı ve savaşa gitmeliydi ama o katılmak istemiyordu. "Komşu krallıktaki bu insanları hiç tanımıyorum ki," diyordu. "Bana hiçbir şey yapmadılar. Şimdi ne diye onlarla savaşayım?" Kılıcını kışlada bırakıp yanına sadece kalemlerini ve çizim tahtasını alarak savaşın yolunu tuttu. Orada biraz resim yapıp çizdiklerini İskender'e gönderebileceğini düşünüyordu. Ancak savaş meydanında renkler ve çizim tahtası pek işe yaramaz; hayatını kaybedenlerden ilki oydu. Böylece İskender'in çocukluğu bitmiş oldu.

İki yıl içinde mağrur şehir Kaliste'nin yarısından çoğu yanıp kül oldu. Şehrin sakinleri artık krala "zalim" diyorlardı. Liman enkaz halindeydi, deniz feneri yerle bir olmuştu ve zeytin ağaçları kesilip devrilmişti. Hayatta kalan birkaç koyun da perişan halde, hasta ve yorgun görünüyordu.

Düşman askerleri İskender'in evini de yakmıştı. İskender, annesi ve kız kardeşiyle birlikte teyzesinin yanına sığınmak zorunda kaldı. Teyzesinin kocası da savaşta yaşamını yitirmiş, kadıncağız bebeğiyle bir başına kalmıştı. İskender teyzesini severdi sevmesine ama du-

varları ormanla kaplı, aslanlar, kaplanlar, maymunlar ve yılanlarla dolu odasını özlüyordu. Şu komik kaşlı, gözleri sevgiyle bakan fili de burnunda tütüyordu; fil artık yatağının baş ucunda durmuyor, uyurken ona göz kulak olmuyordu. İskender filin de babasının da şimdi nerede olduğunu bilmiyordu. Kendini biraz yalnız hissediyordu.

İskender küçük bir çocukken.

Adil Yasalar

Kaliste sakinleri sonunda kralı ve yaverlerini şehirden yollamayı başardılar. Askerler silahlarını bıraktı ve herkes ertesi gün sütunlarla çevrili taş döşeli meydanda toplandı. İskender de annesi ve teyzesiyle oradaydı.

"Şimdi her şeye en baştan başlamalıyız," dedi savaşta bacağını kaybetmiş bir asker.

"Ne yapacağız? Kendimizi yeni bir zalimden nasıl koruyacağız?" diye bağrıştı insanlar hep bir ağızdan.

Oğullarını savaşta yitirmiş yaşlı bir kadın sandalyenin üstüne çıkıp, "Bize adil yasalar lazım," diye seslendi kalabalığa.

"Evet evet, kesinlikle, adil yasalar," diye karşılık verdi insanlar.

"Peki nedir bu adil yasalar?" diye sordu çiftçinin biri ürkekçe. Askerler tüm tavuklarını yiyip bitirmişti. "Çiftçiler için de adil yasa diye bir şey var mı?"

Meydanda çıt çıkmıyordu. Kimse cevabı bilmiyordu.

Epey görmüş geçirmiş biri olan tek bacaklı asker, "Kral mıyız, köle mi, buna bakmadan düşünmeliyiz," dedi. "Sağlıklı mıyız, hasta mıyız bilmeden. Toprak sahibi miyiz yoksa şehirde bir dükkânımız mı var ya da kadın mıyız erkek miyiz diye düşünmeden."

"Neden?" diye sordu insanlar. Şimdi yine herkes bir ağızdan konuşuyordu.

"Asker haklı," dedi, hâlâ bir sandalyenin tepesinde duran yaşlı kadın. "Yasaların adil olmasını ancak böyle sağlayabiliriz."

Şehrin balıkçısı, "Anlamıyorum," dedi. Balıkçının sevimli, tombul bir göbeği vardı ve kendisi İskender'in en yakın arkadaşıydı. Eskiden şehrin dört bir yanında taptaze balıklar satardı ama sonra tüm gemiler savaş gemisine dönüştürülünce kimse artık balık avlamaz olmuştu.

"Çok basit. İnsan hiçbir şey bilmiyorsa daha dikkatli davranır," dedi tek bacaklı asker.

Meydandaki kalabalık ikisine kulak verdi.

"Dikkatli mi? Neden dikkatli olalım ki?" diye sordu balıkçı.

"Kaliste'deki herkes senin ne kadar güçlü kuvvetli olduğunu bilir. Ama gece vakti handan evine dönerken karanlıkta hiçbir şey göremiyorsan yine de dikkat kesilirsin, değil mi?" diye sordu tek bacaklı asker.

"Doğru. Hele ki kafam bir şeylerle meşgulse," dedi balıkçı.

Herkes gülmeye başladı, ne de olsa balıkçının kafasının sürekli balıklarla meşgul olduğunu hepsi iyi biliyordu.

"Yine de anlamıyorum. Bunun yasalarla ne ilgisi var? Açıkla bana," dedi balıkçı.

"Kim olduğunu bilmediğini düşünsene. O zaman çiftçi misin, köle misin yoksa balıkçı mısın, bunu da bilmezdin," dedi asker.

"Bunu düşünmek… biraz zor. Hmm, pekâlâ, bir deneyeyim," dedi balıkçı.

"O zaman şöyle düşünürsün: Çok dikkatli olmalıyım. Belki bir köleyim. İşte o zaman kölelerin yararına

yasalar bulursun. Ya da belki de çiftçisindir. O zaman çiftçilere fayda sağlayan yasalar bulursun. Erkek mi kadın mı olduğunu bilmezsen, yaptığın yasalar her ikisine de eşit davranır. Ve elbette bir balıkçı olduğun için balıkçıların çıkarlarını koruyan yasalar da çıkarırsın. Görüyorsun işte, kim ya da ne olduğunu bilmezsen dikkatlice düşünürsün, böylece yaptığın yasalar da herkes için adil olur," dedi asker.

"Gayet makul," dedi balıkçı. "Ama bir eksiği var: Tüm bunları düşünmeye çalıştım diyelim, eninde sonunda balık sattığımı biliyorum ama değil mi, bunu nasıl aklımdan çıkarabilirim ki? Aklımdan ne geçerse geçsin, en nihayetinde ben hep balık kokuyorum."

İnsanlar bir kez daha gülüp başlarını salladılar. Gerçekten de balıkçı buram buram balık kokuyordu.

"Evet, kim olduğunu bilmeyen biri var mı ki? Kimden söz edebiliriz?" dedi biri kalabalığın içinden.

İnsanlar balıkçıya hak vermişti.

Tek bacaklı asker başını sallayıp, "İşte sorun da burada," dedi.

Derken biri, "Başlıyor! Hadi tiyatroya! Tiyatroya!"

diye haykırdı. Herkes iyi bir yer tutmak için koşturmaya başladı.

Ilık bir yaz akşamıydı. Kaliste sakinleri tiyatroda oturmuş, acımasız insanlar hakkında bir komedi oyunu seyrediyordu. Yıldızlı gökyüzünün altında, savaştan sonra ilk defa kaderlerine gülebiliyorlardı. İskender'in annesi bile bir yandan ağlayıp bir yandan gülüyordu, tıpkı diğerleri gibi.

Oyun sona erip herkes evlerine dönmeye hazırlanırken oğullarını savaşta yitirmiş yaşlı kadın sahneye çıktı. Herkes olduğu yerde kaldı. Kadının ne diyeceğini merak ediyorlardı.

"İyice düşündüm," dedi yaşlı kadın. Konuşması ciddiydi. "Kim olduğunu bilmeyen biri *var.* İşte bu kişi bizim için yeni yasalar koyabilir. Adaletin ne demek olduğunu iyi bilir."

"Kim ki bu?" diye seslendi üçüncü sıradan biri.

"Masum biri," dedi yaşlı kadın. "Aklının farkında olmayan akıllı biri."

"İyi de kim?" dedi yine üçüncü sıradaki adam.

Yaşlı kadın sakince, "Bir çocuk," dedi.

Kalabalık yaşlı kadına öylece bakıyordu. Uzun süre kimse hareket etmedi. En sonunda tek bacaklı asker ayağa kalktı, değneğini kolunun altına yerleştirdi ve alkışlamaya başladı. Önce yavaş yavaş, sonra hızlanarak. Seyirciler tek tek yerlerinden kalktılar, artık tüm tiyatro ayaktaydı. Yaşlı kadını ve önerisini alkışlıyorlardı. Hatta pek çoğu, "Bravo!" diye bağırıyor, ayaklarını yere vuruyordu.

Kaliste sakinleri o akşam yatağa girerken hepsinin aklında seyrettikleri komedi oyunu vardı; bir de yaşlı kadının önerisi. Evet, bir çocuk çare olabilirdi. Zihinlerinde bu fikirle uykuya daldılar.

Ancak henüz hiçbiri bu çocuğun kim olabileceğini bilmiyordu.

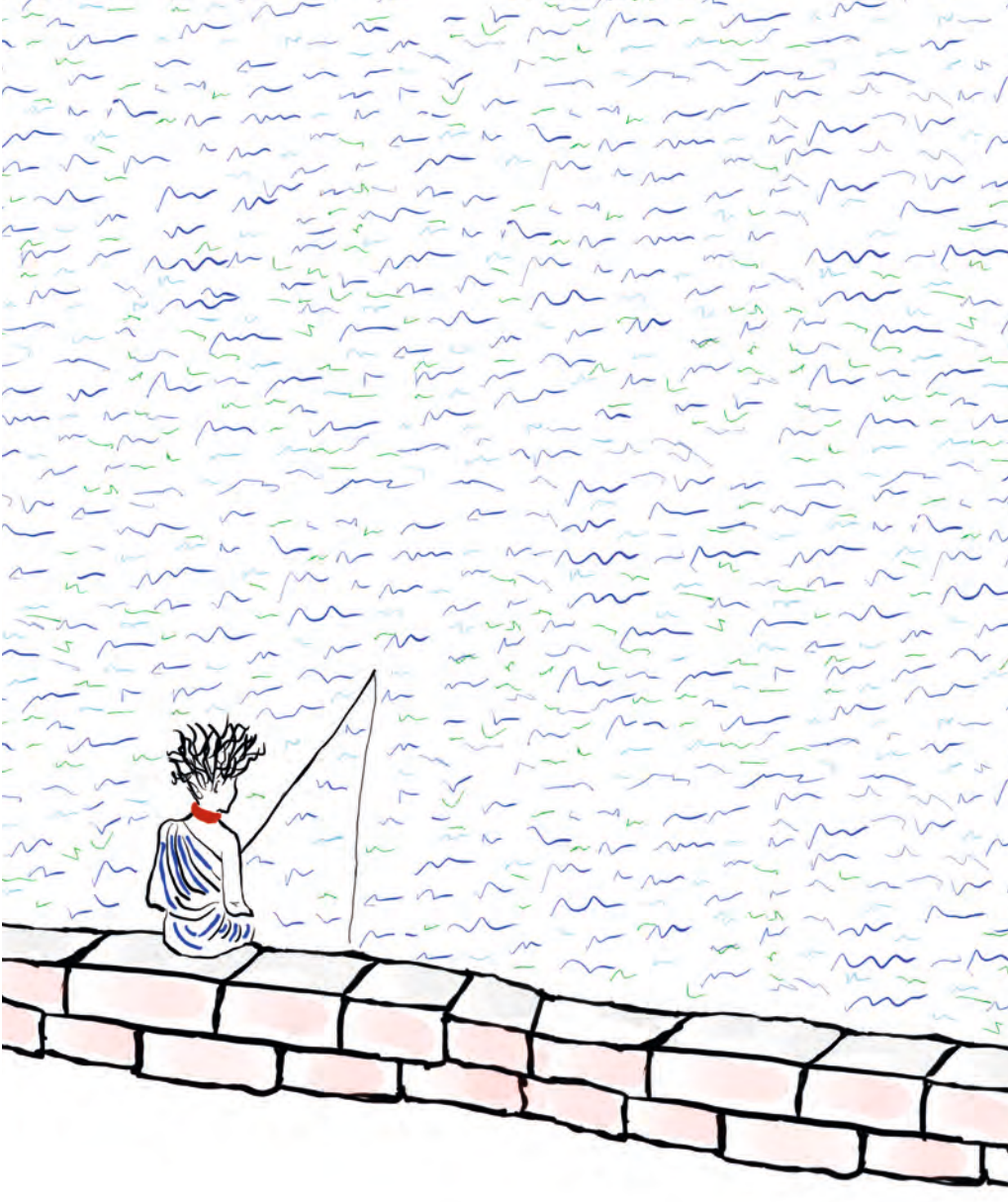

Rıhtımın kenarındaki duvarda
oturuyordu.